

Muziek is van én voor iedereen. Muziek kun je verstaan zonder een woord te zeggen. Het raakt, schuurt, inspireert of irriteert, maar het laat je nooit onberoerd. Muziek schept ruimte voor verbeelding en verwondering. En als muziek gezamenlijk in een live uitvoering wordt ervaren, verbindt muziek.

Beste leerkracht, beste begeleider,

Wat leuk dat je binnenkort met je klas naar het theatrale concert [Dauw](#) van Oorkaan en het Amsterdam Andalusisch Orkest komt luisteren!

Over Oorkaan

Muziekgezelschap Oorkaan (sinds 2001) is een toonaangevende, internationaal opererende landelijke instelling met sinds 2021 een eigen ensemble. Wij maken en spelen theatrale concerten die aansluiten bij de belevingswereld van jong en oud. Dit doen we met de topmusici van ons eigen Oorkaan Ensemble én met gastensembles en orkesten.

Muziekgezelschap Oorkaan verrijkt kleine en grote oren met de oneindige wereld van muziek van vroeger en nu. Hierbij richt Oorkaan zich op zoveel mogelijk kinderen van alle niveaus en sociale en culturele achtergronden.

Over het Amsterdams Andalusisch Orkest

[Het Amsterdams Andalusisch Orkest](#) speelt verschillende muziekvormen van Granada tot en met Bagdad uit diverse tijdspannen en stijlen. Van het rijke Arabo Andalus repertoire tot en met de mystieke Oosterse muziek, en van de geraffineerde improvisatiemuziek uit de Arabische wereld tot en met de volkse muziek uit de Maghreb.

Educatiekit

Deze educatiekit bestaat uit vier verschillende lessen. Elke les is opgebouwd volgens de fases van het creatief proces (SLO, 2019). Ook is er per les rekening gehouden welke van de zes muzikale domeinen (10voordeleraar, 2022) aan bod komen. De zes domeinen zijn zingen, spelen, bewegen, luisteren, lezen en noteren, componeren en improviseren. Bij deze domeinen horen ook nog de doelen die door SLO uiteen zijn gezet. De doelen die in deze kit worden behandeld zijn in bijlage 1 terug te lezen. In de lessen komen materialen en thema's naar voren die ook terugkomen in de voorstelling. De lessen duren ongeveer 30-45 minuten.

De onderwerpen van de lessen zijn:

1. Introductie
2. Het uur blauw
3. De zon komt op
4. Het is weer licht - Reflecterende les na de voorstelling

Het is niet verplicht om alle lessen uit te voeren, maar hoe meer opdrachten je doet, hoe meer begrip en betrokkenheid er zal zijn vanuit de kinderen tijdens de voorstelling.

LessonUp link:

[Educatiekit DAUW](#)

Klik op “start les” en je bent klaar om de les te geven!

Op de volgende pagina kun je zien wat je bij elke dia tijdens de les aan de klas kunt uitleggen en welke opdrachten je kunt geven.

Mocht je er niet uit komen, neem dan contact op met educatie@oorkaan.nl

Heel veel plezier met de voorbereidingen en tot bij de voorstelling!

Met muzikale groeten,

Maaïke-Merel van Baarzel
Manager Educatie & Participatie

Les 1 - Introductie (30 - 45 min)

Benodigdheden: Digibord + geluid, schoolinstrumenten (percussie)

Domeinen: Zingen, spelen, luisteren, lezen en noteren, componeren en improviseren

Oriëntatiefase (+- 10 min): Dia 2 t/m 7

Dia 3: De les begint met een introductietekst voor de voorstelling. Deze kan klassikaal gelezen worden.

Dia 4: Jullie gaan naar de voorstelling *Dauw* gemaakt door Oorkaan in samenwerking met het Amsterdams Andalusisch Orkest. Het is een theatraal concert zonder tekst. Muziek is de voertaal! Samen vertellen de muzikanten een verhaal zonder woorden. Oorkaan maakt theatrale concerten voor een jong publiek. Dit doen ze al meer dan twintig jaar! Zijn jullie al eens naar een concert van Oorkaan geweest? Of naar een ander (theatraal) concert?

Dia 5 en 6: Introductievideo's Amsterdams Andalusisch Orkest.

Dia 7: Zie vragen dia.

Onderzoeksfase (+- 20 min): Dia 8 t/m 13

Dia 8: Dit lied komt uit Marokko. Het is misschien goed om kort stil te staan bij de aardbeving die recentelijk gebeurd is in Marrakesh.

De tekst staat fonetisch uitgeschreven en gaat over bewegingen die je met je handen kan maken. We luisteren naar het lied en lezen mee. Luistervraag: Het lied bestaat uit zeven regels (zie dia). Kunnen jullie de juiste grafische notaties bij de juiste regels plaatsen? Na het invullen het lied nogmaals luisteren om te controleren.

Antwoord: 1A, 2C, 3A, 4C, 5B, 6B, 7D

Differentiatievraag (groep 7 en 8): Welke regels zijn ritmisch wel gelijk, maar melodisch niet?

Antwoord: Regel 2 of 4 en 5 of 6.

Nadat we de regels aan de juiste plaatjes hebben gekoppeld kunnen we ze proberen ritmisch te spreken. Hier helpt het als de leerkracht de zinnen per regel op het juiste ritme en met de juiste uitspraak voor spreekt, en dat de klas naspreekt.

Dia 9: We luisteren weer naar het lied, deze keer spelen we mee d.m.v. bodypercussie. De ene helft van de klas stampt bij de rode woorden, de andere helft van de klas klapt bij de gele woorden. Daarna draait je het om.

Was dit heel makkelijk? Dan mag iedereen zowel stampen als klappen.

We hebben het lied nu een aantal keer gehoord, lukt het ons om mee te zingen? Is dit een stap te ver? Laat ze beginnen met bijvoorbeeld de eerste en de laatste regel meezingen. Pak vervolgens ook de derde regel erbij, dan ook de vijfde en de zesde regel. Tot slot de tweede en de vierde regel.

Dia 10: De klas verandert nu in een orkest. Zorg dat iedere leerling een instrument voor zich krijgt. Benoem ook per instrument de naam en de speeltechniek. Als er niet genoeg instrumenten zijn, geef dan per 2 leerlingen 1 instrument. Een orkest heeft altijd een duidelijke leider en dat is: De dirigent. In dit geval de groepsleerkracht. Jullie moeten eerst een stilteteken afspreken. Oefen deze een paar keer. Kun je niet stil zijn als het stilteteken wordt gegeven? Dan kun je niet in het orkest.

Wissel tussen de oefeningen genoeg door tussen de instrumenten, dan heeft iedereen meerdere instrumenten in z'n handen gehad. Voor het door wisselen en voor de meeste oefeningen is het fijn om in een kring te zitten zonder tafels.

Kies als leerkracht een aantal van de volgende oefeningen:

1. Iedereen mag in de volgorde van de opstelling (het liefst een kring) 1 keer op hun instrument spelen. Leerlingen die eventueel geen instrument hebben kunnen in hun handen klappen. Doe dit zo snel mogelijk achter elkaar, als een wave. Heen, en terug. Doe dit vervolgens nog een keer, alleen nu mag de eerstvolgende die aan de beurt is pas als het instrument van degene voor hem helemaal is uitgeklonken (dit duurt bij bijvoorbeeld een triangel best lang maar bij een trommel best kort.. Goed luisteren!).
2. De dirigent tekent langzaam een cirkel in de lucht. Terwijl de dirigent bezig is met de cirkel mag je precies 1x op je instrument spelen, maar je mag zelf weten wanneer. Herhaal dit en maak het aantal keer spelen steeds meer.
3. De dirigent klapt een ritme, het orkest speelt het na. Varieer hier als dirigent niet alleen in ritme, maar ook in dynamiek (hard, zacht).
4. Spreek een teken af waarmee je zacht en hard kan aangeven. Speel hier een beetje mee als dirigent. Wil een leerling misschien dirigeren?
5. Deel de klas in tweeën. De dirigent houdt allebei de handen omhoog. Als je hand opengaat mag die groep spelen. Hand dicht is stil.
6. Benoem eigenschappen van de instrumenten die mogen spelen. Bijvoorbeeld: Alle instrumenten van hout. Alle instrumenten waar je mee moet schudden. Alle rode instrumenten. Etc.
7. Probeer een alternatieve manier te vinden om op jouw instrument te spelen. Iedereen krijgt 30 seconden om een nieuwe manier dan de 'normale' manier te zoeken om op het instrument te spelen.

Bij elk van deze oefeningen zou een leerling ook kort de rol van dirigent over kunnen nemen.

Dia 11: Verdeel de klas in twee teams. Laat ze nu meespelen met het lied zoals ze ook al eerder hebben meegeklapt/stampt. Daarna kunnen ze nog een keer omdraaien.

Uitvoerfase (+-5-10 min): Dia 18 en 19 - De uitvoerfase en evaluatiefase zijn niet noodzakelijk, kijk waar de klas behoefte aan heeft op het moment.

Dia 12: Verdeel de klas in groepjes van ongeveer vier leerlingen. In dit groepje krijgen ze kort de tijd om een eigen ritme te verzinnen op het lied. Laat ze ook nadenken over de vragen die in de dia staan. *Gaat het bij een groepje heel makkelijk? Kunnen ze misschien spelen en zingen tegelijk?*

Dia 13: Hier kunnen de leerlingen nog naar de tekst kijken en eventueel naar het fragment luisteren.

Evaluatiefase (+-5-10 min): Dia 14

Dia 14: Laat de leerlingen hun ritmes presenteren. Laat ze feedback op elkaar geven of geef zelf feedback op de presentaties. Na de presentaties kunnen ze gelijk hun instrumenten terugleggen.

Les 2 - Het uur blauw (30-45 min)

Benodigdheden: Digibord + geluid, schrijfspullen, voorwerpen, instrumenten (percussief en melodisch) *Domeinen: Spelen, luisteren, componeren en improviseren, bewegen.*

Oriëntatiefase (5-10 min): Dia 16 t/m 18

Dia 16: We beginnen de les met nogmaals de introductietekst van de voorstelling te lezen. Het gaat hier om het uur blauw. Wanneer is dat uur blauw?

Dia 17: Klassengesprek over het uur blauw met vragen uit de dia.

Dia 18: Warming up: geluiden van buiten. De leerlingen staan in een kring. We wanen ons buiten in het uur van blauw. Welke geluiden horen we dan? Denk er eerst even over na. Vervolgens doet de leerkracht een aantal geluiden van buiten voor, de rest doet dat na. Denk aan een langsrijdende auto, een uil, een krekkel, de wind, regen, etc. Ga daarna de hele kring af, iemand maakt een geluid van buiten, de rest doet na.

Onderzoeksfase (+- 10 min): Dia 19 en 20

Dia 19: We gaan luisteren naar een stukje klankverhaal. Dit is een verhaal dat verteld wordt met klanken en zonder woorden. Het is dus vrij te interpreteren waar het over gaat, maar in dit geval gaat het over het uur blauw. Probeer tijdens het luisteren een beeld in je hoofd te maken. Wat zie je allemaal? Schrijf dit op.

Dia 20: Bespreek de vragen in de dia.

Uitvoerfase (10-15 min): Dia 21

Dia 21: De leerlingen werken in groepjes van ongeveer vier leerlingen aan hun eigen klankverhaal over het uur blauw. Ze bedenken een heel kort verhaal wat er kan gebeuren tijdens het uur blauw. Dit gaan ze vertellen met klanken en bewegingen. De ene helft verzorgt de klanken, de andere helft beeldt uit. Voor de klanken mogen ze gebruik maken van voorwerpen, instrumenten, hun lichaam en hun stem. Zonder woorden. Oefen en presenteer!

Evaluatiefase (10 min): Dia 22

Dia 22: De leerlingen presenteren per groep hun klankverhaal met beweging. De rest van de klas kijkt en luistert en probeert te zien en te horen waar het verhaal over gaat. Na elke presentatie kort raden waar het over ging. Waar zag je dit aan? En vooral: waar hoorde je dit aan?

Les 3 - De zon komt op

Benodigdheden: Digibord + geluid, ruimte, voorwerpen/instrumenten, voor bovenbouw evt digitale apparaten. *Domeinen: Luisteren, componeren en improviseren.*

Oriëntatiefase (5-10 min): Dia 24

Dia 24: We beginnen de les met een warming up: geluiden raden.

De klas zit in een kring, in het midden van de kring liggen een heleboel instrumenten en voorwerpen. Een kind wordt aangewezen die de ogen dicht moet houden/een blinddoek voor krijgt. Dan wordt iemand anders aangewezen die van de stapel voorwerpen een voorwerp mag kiezen om geluid mee te maken. Als dat gelukt is moet het geblinddoekte kind raden welk voorwerp het was. Er kunnen ook twee kinderen geblinddoekt zijn. Om het moeilijker te maken kunnen er ook twee kinderen aangewezen worden om een geluid te maken. Misschien kunnen ze de voorwerpen op verschillende manieren gebruiken om de geblinddoekte kinderen om de tuin te leiden?

Onderzoeksfase (10 min): Dia 25

Dia 25: In de voorstelling is de zonsopkomst een centraal thema. Er zijn in verschillende culturen veel verschillende verhalen en mythen over de zon. Zo is er een Griekse mythe dat Helios, later Apollo, elke dag in een stralende wagen door de hemel rijdt om het licht naar de mensen te brengen. In de Egyptische mythologie is Ra de zonnegod. Hij wordt afgebeeld als mens met valkenkop. Elke dag stijgt hij op in het oosten en strijkt 's avonds weer neer in het westen.

Maar een van de bijzonderste verhalen komt uit Nieuw-Zeeland. Het verhaal hoe Maui de zon ving en zorgde dat hij langzamer bewoog. In de slide staat een link naar een video waar het verhaal verteld wordt met een hoorspel erbij. Luister eerst met de hele klas naar het hoorspel.

Uitvoerfase A (10-15 min): Dia 26

Dia 26: Deze dia is voor de middenbouw, voor de bovenbouw (of een gevorderde middenbouw) ga naar dia 27. De klas gaat nu in groepjes een eigen hoorspel maken bij een bestaand verhaal. Voor het verhaal, zie bijlage 2. We gaan klassikaal het verhaal lezen, het is fijn als iedereen (of per groepje) een verhaal heeft om mee te lezen. Het is belangrijk dat er tijdens het verhaal al nagedacht wordt over dat de leerlingen er uiteindelijk een hoorspel bij gaan maken. Luistervraag: Wat zijn de punten waar geluid bij kan?

Bespreek de luistervraag, waar past er in het verhaal geluid? Per groepje krijgt de klas een aantal voorwerpen/instrumenten. Met deze voorwerpen en met hun stem gaan ze proberen om bij het verhaal de geluiden te maken. Zo maken ze per groepje hun eigen hoorspel.

Uitvoerfase B (10-15 min): Dia 27

Dia 27: De leerlingen gaan nu hun eigen verhaal maken en daarbij hun eigen hoorspel. Het mag een kort verhaal zijn, over de zonsopkomst. Hoe komt de zon op? Bedenk iets leuks! Zorg dat er bij het verhaal voldoende geluiden zijn om te laten horen en bedenk ook gelijk hoe je die geluiden gaat laten horen. Deel op verzoek eventueel bepaalde instrumenten uit of bepaalde voorwerpen, eventueel kunnen ze de geluiden ook digitaal zoeken. Laat ze het hoorspel oefenen en presenteren, belangrijk is dat één iemand de verteller is die het verhaal vertelt.

Evaluatiefase A (10 min): Dia 28

Dia 28: Laat alle groepjes één voor één het hoorspel presenteren terwijl jij het verhaal voorleest (eventueel kan een van de groepsleden ook voorlezen). Geef na elke presentatie kort feedback. Om af te sluiten lezen we nog een keer het verhaal, maar nu mogen alle groepjes tegelijk hun hoorspel laten horen. Horen we nu verschil? En waar ligt dat aan?

Evaluatiefase B (10 min) Dia 28:

Dia 28: Laat de groepjes één voor één presenteren en ook feedback op elkaar geven.

Les 4: Het is weer licht - na de voorstelling (30-35 min)

Benodigdheden: Digibord, geluid, pen en papier

Domeinen: Zingen, luisteren

Intro (+- 5-10 min): Dia 31

Dia 31: Kennen we deze nog? Als we gelijk mee kunnen zingen, dan zingen we gelijk mee. Anders eerst een keer alleen de bodypercussie meedoen en daarna meezingen.

Kern (10-15 min): Dia 32

Dia 32: Een nagesprek over de voorstelling Dauw met de klas. Probeer er een mooi lopend gesprek van te maken. Hier wat vragen die gesteld kunnen worden om het gesprek op gang te krijgen.

1. Wat vond je het leukst aan de voorstelling en waarom?
2. Hoe heeft de muziek je laten voelen? Kun je emoties beschrijven die je tijdens de voorstelling hebt ervaren?
3. Welk instrument vond je het meest opvallend of het meest interessant? En waarom?
4. Kun je proberen om het verhaal of de boodschap te omschrijven ondanks dat er geen tekst was in de voorstelling?
5. Welke personages heb je gezien in de voorstelling? Wat was hun rol?
6. Wat was de bijdrage van de muziek in de voorstelling? Wat deed het met de sfeer?
7. Welk moment in de voorstelling vond je het meest indrukwekkend? Waarom?
8. Heb je iets geleerd tijdens de voorstelling? Wat dan?
9. Zou je de voorstelling aanbevelen aan leeftijdsgenoten? En waarom wel of niet?
10. Als je de kans zou hebben om de voorstelling aan te passen, wat zou je dan aanpassen?

Afsluiting (10 min): Dia 33 t/m 45

Dia 33 t/m 44: Een afsluitende quiz die aansluit bij de voorstelling. De kinderen kunnen antwoorden met pen en papier en aan het einde elkaars antwoorden nakijken. Bij vraag 1 t/m 5 klik op je de onderstreepte tekst bovenin het scherm om het fragment te openen. Elk fragment duurt twintig tot dertig seconden.

Antwoorden quiz:

1. A
2. B
3. D
4. C
5. A
6. B
7. D
8. C
9. C
10. A

BIJLAGEN

Bijlage 1: De zes muzikale domeinen (10voordeleraar, 2022)

Zingen:

- Eenstemmige, korte en ritmisch eenvoudige liedjes, verbonden met het thema of onderwerp
- Liedjes in het toongebied c' - c''
- Afkomstig uit de eigen maar ook uit andere culturen, taalgebieden en muzikale stijlen

- Eenvoudige structuren met herhalingen en afwisselingen in de tekst en de melodie
- Gezongen met begeleiding van een 'meezing CD'
- Aandacht voor articulatie en zuiverheid

Luisteren:

- Muziek, afkomstig uit verschillende stijlperiodes en culturen, in korte maar ook langere fragmenten (twee á drie minuten), verbonden met het thema of onderwerp

- De muziek draagt meerdere betekenissen en/of ontwikkelingen in zich
- De muziek kent meerdere herhalingen en afwisselingen

Muziek maken (spelen):

- Klankbeelden van betekenisvolle situaties met stiltemomenten, een bepaalde ontwikkeling en herhalingen
- De maat, het ritme en eenvoudige ritmische patronen spelen bij liedjes ook als voorspel, naspel en begeleiding

- Spelen van tegenstellingen en overgangen: hard-zacht, hoog-laag, snel-langzaam
- Experimenteren met verschillende klankkleuren en bespeelmogelijkheden die passen bij het instrument
- Speelstukjes met herhalingen en contrasten uitvoeren

Muziek vastleggen (lezen en noteren):

- Het onderwijs speelt zich altijd af binnen situaties die betekenis hebben voor de kinderen

- Klankstukjes ontwerpen waarin een bepaalde ontwikkeling plaatsvindt van circa anderhalve minuut
- Korte-lange, hoge-lage, harde-zachte geluiden grafisch vastleggen en spelen

Bewegen:

- Met bewegingen uitbeelden van de muzikale aspecten van betekenisvolle situaties bij het luisteren naar muziek
- Met bewegingen de vorm van liederen of muziekfragmenten weergeven

Improviseren en componeren:

We hebben tijdens de lessen van deze educatiekit geïmproviseerd en zeker gecomponeerd. Dit domein is door 10voordeleraar al opgenomen, maar staat op het moment van het maken van deze educatiekit nog niet uitgewerkt op de SLO-site. Daarom zijn er (nog) geen specifieke doelen bij dit domein.

Bijlage 2: Verhaal van het hoorspel (Dia 26)

In een ver land, nog in diepe slaap, begon de Zon zijn dagelijkse reis. Voordat hij aan de hemel verscheen, daalde hij af naar een sprankelend meer. Daar ontmoette hij de Dageraad, een betoverende fee met gouden vleugels.

Samen begonnen ze een betoverend schouwspel. De Dageraad zong een zacht lied terwijl de Zon zijn stralen liet dansen op het water. Het meer glinsterde als duizend diamanten. Vogels werden gewekt door de melodie en begonnen vrolijk te zingen.

De bloemen openden hun bloemblaadjes en begroetten de eerste zonnestralen met een zucht van genot. Een zachte bries ritselde door de bomen, en de wereld werd wakker met een symfonie van geluid.

Kinderen stonden op en lachten terwijl ze de zonsopgang zagen. De wereld werd helderder en warmer, en iedereen wist dat een nieuwe dag vol avonturen begon.

De Zon en de Dageraad wisten dat ze samen iets magisch tot stand brachten. Elke dag begon met muziek en kleur, en dat vulde iedereen met vreugde.

Dus de volgende keer dat je de zon ziet opkomen, luister dan naar het betoverende koor van de natuur dat de wereld wekt met geluid en kleur. Het is een magische manier om een nieuwe dag te beginnen.